

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ
ПРЕДГОВОР
КЪМ „НА ОСТРОВА НА
БЛАЖЕНИТЕ“

chitanka.info

ПРЕДГОВОР^[0]



Преди шест години печатах на английски с помощта на един англичанин-поет, Хенри Берлайн, антология на българските народни песни — „Сянката на Балкана“, Лондон, 1904, — за която в Англия има безброй твърде благосклонни отзиви и за които у нас никой от никое кюше не се обади^[1]. И ето че сега печатам на български антология от песни и стихотворения из една чужда поезия, за чието съществуване едва ли някой нашенец е чувал по-напред, както англичаните за нашата народна песен. Надявам се, че и на тая ми книга нашенците май няма да обърнат внимание; и не би ме зарадвало инак да бъдеше — че както казва Берлиоз: Il serait vraiment déplorable que certaines oeuvres fussent admirées par certaines gens^[2]. Наистина, не малко странно е, че у нас може да се яви антология от творения на чужди поети, преди да има такива от наши^[3]. Но въпрос е — голям въпрос! — дали е възможна една антология от творения на български поети: защото поети имаме малко, и още по-малко поезии, от които би могло да се стъкми антология за пред хора. Нашата поезия още не е добила нито характерна, нито своя физиономия. Тя още не е достигнала пълнолетие на момък, който има физическо и нравствено право да калесва гости на сватбата си. А една антология е покана за сватба. И ето, понеже ни липсва своя сватба, аз ви калесвам на чужда. Много гости не ми са притрябали, но такива, които знаят да сватбуват и против които дори и Берлиоз не би имал какво да каже.

Изобщо за поезията на Острова на Блажените аз печатам вече обширен очерк в двайсет и петия „Сборник Мисъл“^[4], дето който се

интересува, ще намери доста и за поезия, и за много други неща от живота на тоя блажен — но кой знае дали и честит народец. Имам готова за печат и друга книга с творения на поетите и писателите на Острова на Блажените^[5], но печатам по-напред тая, само лирически песни и стихотворения. Печатам я по-напред, защото смятам лириката на един народ нещо като окото на човека, през което най-напред и най-добре се откроява неговата душа. Гледал съм от песните и стихотворенията на всякой поет да избира най-хубавите, смятайки, че в поезията най-хубавото е и най-характерно. От това общо правило твърде рядко отстъпах — само за такива неща, в които е застъпен пейзажния елемент, дето личи живописната външност на живота и природата на Острова на Блажените. Природата и външната пъстрота на живота аз смятам като фон на вътрешността и без нея нашето представление за тая поезия би било безцветно, безжизнено, би приличало на картина, изрязана от платното и окачена току-тъй — да се проветря на въздуха. Всички песни и стихотворения са избрани само от поети, чиито творения са печатани след 1883^[6], подир новия културен вятър, който сега вее на Острова, и представляват последната жетва на поезията. При избора съм се ползвал, между другото, и от две антологии: едната, за която е дума в биографийката на Нено Вечер, другата — „Подир мълчанието“^[7], една сбирка стихове само от шест поета, които в най-разнообразни форми, образи и настроения са обработили една тема, *мълчанието*; дори во всяко едно от тия стихотворения внимателния^[8] читател ще намери преко да се говори за това и да се поменава веднаж или няколко пъти самата дума *мълчание*. Тези поети са: Стамен Росита, Чевдар Подрумче, Иво Доля, Бойко Раздяла, Тихо Чубра и Секул Скъта^[9]. — Биографиите и характеристиките стъкмих повече от факти за пръв път от мене лично събирани, че готов и печатан материал за това почти няма. Тъй че тия биографии и характеристики на поетите се явяват нещо съвсем ново, неизвестно и за самите читатели на Острова. За тия биографии може някому да се зловиди, особено ако зад известни неща в тях се дири онова, което не е казано, а на казаното се преинача смисъла. Но аз съм стар вълк, навикнал на тъмна гора, и не ми прави впечатление. Ще отбележа най-накрай, че между песните и стихотворенията в тая антология има няколко, които съм печатал вече по-преди, но които по непредвидливост, свойствена на всички български поети, съм

пропуснал на времето да отбележа, че не са мои, а преводи. Тук грешката е поправена и авторството възстановено.

Пенчо Славейков

P.S. На много места се срещат имена и неща, които изглеждат нашенски. За да се избягнат недоразумения, ще моля да се има пред очи принципа за превод на известни поетически творения, за което става дума в биографическата бележка на Видул Фингара.

[0] Предполага се, че отначало Славейков е възнамерявал да сложи като предговор на антологията специално написания за тая цел голям очерк „На Острова на блажените“ (публикуван след смъртта му по запазения ръкопис в сп. „Златорог“, 1921 г., а след това — в редактирания от Боян Пенев том „Българска литература“ (книга втора) от Пенчо Славейков). Тия две публикации (еднакви по текст) са непълни — пропусната е частта, в която се говори против „царя на Острова на блажените“, като се визира и иронизира българският цар. Тая пропусната част е включена (по ръкописа от Б. Пеневия архив в архивния институт при БАН) в „Избрани произведения“ от Пенчо Славейков, книга втора — Проза, 1955 г. — Изглежда, че като е изоставил тоя очерк и е поместил краткия „предговор“, Пенчо Славейков е имал пред вид съображения от практическо естество — да въведе по-пряко читателя в книгата, като говори вече не за „Острова“, а за характера и изворите на антологията; за самия „Остров“ той говори в бележките за поетите. ↑

[1] За разлика от някои други отбелязвания на книги в бележките в антологията, без такива книги да са излизали (в духа на литературната мистификация, с която си служи Славейков), тая антология на български народни песни наистина е излязла през 1904 г. в Лондон („The shade of the Balkans“) с уводна студия от Пенчо Славейков. Английският редактор на сборника, Хенри Бернард (посочен като Берлайн в предговора), идва неколkokратно в България и е един от българистите (изследвачи и популяризатори на българската литература), наред с немца Георг Адам и шведеца Алфред Йенсен, с които Славейков е в близки връзки. Бернард пише спомени за Славейков след смъртта му. ↑

[2] (Фр.) „Би било наистина за оплакване, ако от някои книги се възхищават известни хора.“ — Хектор Берлиоз (1803–1869 г.) известен френски композитор и музикален критик. ↑

[3] До 1910 г., когато излиза „*На острова на блажените*“, не са излизали антологии на българската поезия. Такава антология излиза под редакцията на Димчо Дебелянов и Димитър Подвързачов през 1910 г., като се подготвя в същото време и се явява на книжния пазар малко след Пенчо Славейковата антология. ↑

[4] Въпреки че Пенчо Славейков говори тук за „двайсет и петия *Сборник Мисъл*“ тия сборници са само два (и двата — от 1910 г.). С тях д-р Кръстев и неговият кръг се опитват да продължат спрялото през 1907 г. сп. „*Мисъл*“, но задълбочават още повече антиреалистичните тенденции на списанието и не намират обществена подкрепа. ↑

[5] Няма данни, нито запазени материали, от които да се вижда, че Славейков е подготвял втора книга за „*Острова на блажените*“. ↑

[6] Годината 1883, за която се говори като за начало на „нов културен вятър“ в живота на Острова, отговаря на възстановяването на Търновската конституция на 6 септември 1883 г., след политическата криза, последвала държавния преврат от 1881 г., извършен от Батенберг със суспендиране на елементарните демократични свободи. Като имали предвид буржоазно-демократичните страни на конституцията и се борели за обявените от нея права на организация, печат и пр., демократично настроените среди от онова време смятали за голямо събитие, „нов вятър“, нейното възстановяване. Същевременно Славейков говори за 1883 г., като има предвид и своята собствена биография: в края на 1883 г. той участва в ученически бунт (стачка против реакционни учители в Пловдив) и наскоро след това преживява най-скръбното събитие в личния си живот — измръзването на пързалката, след което три години е тежко болен и цял живот ходи с патерица. Това негово разболяване според повечето данни е станало в началото на 1884 г., но Славейков го свързва със страданията и неприятностите около стачката и затова се спира на 1883 г. С тая година той свързва — и в „*На Острова на блажените*“, и другаде — физическата криза и „духовната възмога“ в живота си (това свое лично страдание той счита за начало на по-дълбоките си размисли, които го довеждат до творческо обособяване). — В оригиналното издание се говори не за 1883, а за 1879 г.: „подир

освобождението на Острова“: промяната е направена (както и на други места в антологията), за да бъде по-голяма алюзията, че става дума не за България, а за друга страна. ↑

[7] „Подир мълчанието“ — преиначено название на споменатата, запазена в ръкопис Славейкова сбирка „Преди мълчанието“. ↑

[8] Членуването на определението към подлога с кратък член, останалите различия при членуването и други случаи на остарял правопис са според изданието от 1958 г. Бел.кор.ел.изд. ↑

[9] Сбирката „Преди мълчанието“ не е свързана с изброените имена на поети от „Острова на блажените“ — при нейното писане Славейков още не е дошъл до идеята да припише стихотворенията си като такива на поети от въображаем остров. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.